

عقبگرد غول پسته، زعفران و خرما

[ad_1]

«جغرافیای کشت پسته و زعفران و نخیلات خرما در حال کاهش است.» این خبر را درحالی معاون وزیر جهاد کشاورزی عنوان می‌کنند که ایران ۹۵ درصد تولید زعفران، ۳۵ درصد پسته و ۱۳ درصد تولید خرما را به خود اختصاص داده است. حالا پسته ایران که روزی سردمدار پسته جهان بود، چند سالی است که از پسته کالیفرنیا عقب افتاده و تازه‌ترین خبرها حاکی از آن است که ایران باز درجا زده و ترکیه با تولید ۱۰۷ هزار تن پسته مقام دوم را از کشور ما گرفته است. از پسته که بگذریم، حاکمیت بلامنازع ایران بر بازار طلای سرخ یعنی زعفران هم به چالش کشیده شده و درحالی که اسپانیا زعفران فله ایران را با نام خود به سراسر جهان صادر می‌کند و از ارزش افزوده زحمات کشاورز ایرانی بهره می‌گیرد خبر کشت گسترده زعفران در افغانستان توسط آمریکایی‌ها و چین به گوش می‌رسد. این درحالی است که بهزاد قره‌یاضی مدیرکل دفتر پژوهش و فناوری سازمان برنامه و بودجه از کشت زعفران آزمایشگاهی و کم‌هزینه در دنیا خبر می‌دهد و می‌گوید؛ کشت علمی زعفران در کشورهای پیشرفته تهدید جدی برای زعفران‌کاران ایرانی است.

به گزارش اقتصادآنلاین به نقل از شهروند ، در خرما هم وضع چندان تعریفی نداریم و کشورهای عربی از جمله امارات به دنبال تسخیر جایگاه ایران هستند. اسکندر زند معاون وزیر کشاورزی با اشاره به چالش‌های عمیق کشاورزی دیروز نسبت به دوری مزارع ایران از دانش و فناوری هشدار داد و گفت: سیاسی‌کاری مانع نفوذ دانش به مزارع ایران شده است. قره‌یاضی مدیرکل دفتر پژوهش و فناوری سازمان برنامه و بودجه در همین رابطه توضیح داد: عده‌ای که منافعشان به واردات گره خورده یا دنبال بازی‌های سیاسی علیه دولت هستند، یک جریان قوی فناوری‌هراسی در کشور و علیه دانش نوین کشاورزی از جمله مهندسی ژنتیک راه انداخته‌اند و به بهانه‌هایی مختلف مانع توسعه فناوری در ایران می‌شوند. این درحالی است که این مخالفت‌ها نه تنها تولیدات کشاورزی ایران را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد، بلکه عواقب دیگری همچون خالی‌شدن روستاها، رشد غیرقابل کنترل شهرنشینی، کاهش اشتغال و بروز مشکلات اجتماعی را به همراه خواهد داشت. او ادامه

داد: اینها محصولات مزیت‌دار کشاورزی ما محسوب می‌شوند، به‌عنوان یکی از منابع مهم درآمدهای ارزی در نظر گرفته می‌شود و نقش مهمی در کاهش وابستگی بودجه عمومی دولت به درآمدهای نفتی دارد، اما واردات گسترده از دیگر عواملی است که با این کارشان پشت صنعت کشاورزی ایران را به زمین مالیده است. قره‌یاضی معتقد است که نگاه تولیدکنندگان ایران نیز به تولید، معیشتی است؛ به این معنا که اکثر تولیدکنندگان برای گذران معیشت خود کشاورزی را شغل دوم، سوم و حتی چهارم خود انتخاب کرده‌اند و این آغاز پروسه غیراقتصادی بودن تولید است، درحالی که انتظار می‌رود نگاه کشاورزان به تولید، نگاه تولید تجاری باشد تا بر اساس محاسبات اقتصادی و سیستم‌های محاسباتی درآمدزایی به تولید مشغول شوند.

برداشت خرما در مصر بیش از ۵ برابر ایران

اما پایین بودن میزان برداشت خرما از متوسط هکتار از دیگر مسائلی است که موجب بالارفتن قیمت تمام‌شده محصول ایرانی شده است. درحالی که میزان بازدهی تولید خرما در هر هکتار در کشور ما کمتر از ۵ تن است که این رقم در کشورهای هم‌چون مصر به ۲۶ تن هم می‌رسد. به گفته زند، معاون وزیر کشاورزی ایران هم‌اکنون ۱۷ درصد سطح زیرکشت خرما در دنیا را داریم که ۱۳ درصد تولید کل دنیا یعنی حدود یک‌میلیون تن آن در ایران تولید می‌شود که معیشت بخش زیادی از کشاورزان را به خود اختصاص داده است که این نشان می‌دهد شکاف زیادی بین سطح زیرکشت و میزان تولید در کشور ما وجود دارد و ما باید عملکردمان را در این زمینه افزایش دهیم.

جای خالی بازاریابی

اما زند از جمله مشکلات کشاورزی ایران را نبود بازار عنوان می‌کند. نگاهی به آمارها نشان می‌دهد، چندان هم بیراه نیست. ایران درحالی سومین تولیدکننده خرما در جهان به شمار می‌رود که به دلیل نامناسب بودن بسته‌بندی و به‌روزی نبودن روش‌های بازاریابی برای این محصول در صادرات، پس از تونس، الجزایر، عراق، مصر، امارات و پاکستان در رده هفتم صادراتی قرار گرفته است. با توجه به این‌که بسته‌بندی خرما صادراتی ایران ۱۰ کیلوگرمی و به صورت سنتی است، کشورهای تونس و امارات با بسته‌بندی‌های کوچک، جایگاه ایران را در بازارهای صادراتی گرفته‌اند. بازار خرما با توجه به تولید مازاد ۵۰۰ هزار تنی این محصول و فروش هر تن خرما در بازارهای جهانی به قیمت ۲۰ سنت می‌تواند سالانه حدود یک‌میلیارد دلار درآمد ارزی برای

کشور داشته باشد. شایعاتی مبنی بر این که کشورهای چو امارات، پاکستان و فرانسه با بسته بندی های کوچک، خرمای ایرانی را به نام خود به بازار عرضه می کنند، وجود دارد.

تولید زعفران آزمایشگاهی در جهان

زعفران دیگر محصولی است که سود تولید آن در جیب تجار اسپانیایی قرار گرفته است. قره یاضی در این باره می گوید: ایران در حالی به عنوان بزرگترین کشور تولیدکننده جهان شناخته می شود و بیش از ۹۰ درصد تولید جهانی را در اختیار دارد که سهم ایران از تجارت این محصول ارزشمند بسیار اندک است، چرا که حجم بالایی از محصول زعفران ایران به صورت فله به چند کشور خاص صادر شده و پس از فرآوری و بسته بندی و با برند این کشورها به بازارهای مصرف صادر می شود. □ او با بیان این که سودی که اسپانیایی ها از تجارت زعفران کسب می کنند، بیش از سود ما به عنوان تولیدکننده آن است، ادامه داد: به دلیل جدایی علم و عدم استفاده تکنولوژی روز محصولات ایرانی یکی پس از دیگر میدان را به رقبای خود واگذار می کنند. او تأکید کرد: در حال حاضر تولید زعفران طبیعی- مصنوعی در دستور کار جهانیان قرار گرفته است. زعفرانی که در عین حال کشت آن در لابراتور صورت می گیرد، تمام مشخصه های زعفران ایرانی را دارد. دستیافتن به تولید محصول چندان دور از دسترس نیست. در این صورت معلوم نیست که چه بر سر کشاورزان ایرانی خواهد آمد.

ترکیه هم از ایران پیشی گرفت

بعد از سبقت پسته آمریکایی از ایران حالا خبر از پیشی گرفتن ترکیه هم می رسد. سالانه در جهان حدود ۶۰۰ هزار تن پسته تولید می شود که ایران با تولید حدود ۲۰۰ هزار تن در سال تا چند سال پیش نخستین تولیدکننده و صادرکننده این محصول در جهان به شمار میرفت و کرمان نیز پایتخت پسته جهان لقب گرفته بود، اما در دو، سه سال اخیر به دلیل عواملی همچون خشکسالی و در پیش گرفتن سیاست های غلط در حمایت از صنعت کشاورزی از یکسو و فعالیت گسترده آمریکا در زمینه افزایش سطح زیرکشت و افزایش عملکرد پسته در واحد سطح، کشورمان به تدریج جایگاه نخست خود در زمینه تولید را به آمریکا واگذار کرد و عنوان پایتختی پسته جهان نیز از کرمان گرفته و به کالیفرنیا اعطا شد.

تولید ۲ تا ۶ برابری

با نگاهی به میزان برداشت از بعضی از عرصه های تولید کشاورزی و

مقایسه آن با میانگین تولید، می توان دریافت که کشاورزان پیشرو، برداشت ۲ تا ۵ برابری محصول نسبت به میانگین برداشت دارند. درحالی‌که از هر هکتار مرکبات در شمال کشور حدود ۴۵ تا ۵۵ تن محصول برداشت می شود، کشاورز نمونه لاهیجانی از باغ مرکبات خود ۱۴۹ تن محصول برداشت کرده است.

درحالی‌که میانگین تولید زعفران در هر هکتار، ۳٫۵ تا ۴ کیلو زعفران گزارش شده است، زعفران‌کار زاوه ای ۹ کیلو و ۷۰۰ گرم و زعفران‌کار قائی ۱۰ کیلو زعفران از هر هکتار برداشت کرده است. همچنین برداشت ۱۴ کیلو زعفران در تربت حیدریه گزارش شده است. برداشت پیاز از هر هکتار حدود ۱۵ تا ۲۰ تن گزارش شده است. اما یک پیازکار مشهدی برداشت ۷۳ تن پیاز از یک هکتار را به نام خود ثبت کرده است. سیب زمینی‌کاران استان اردبیل و همدان میزان برداشت سیب زمینی را حدود ۵۰ تا ۷۰ تن عنوان می کنند، اما سیب زمینی‌کار پیشرو در همدان رکورد ۱۶۱ تن را کسب کرده است. میزان برداشت از هر هکتار گندم حداکثر ۴ تن و ۳۰۰ کیلوگرم است، این درحالی است که گندم‌کار چنارانی تا ۱۴۰۵ تن گندم از هر هکتار برداشت کرده است.

کشاورزان پیشرو فقط یک درصدند

بررسی سطح سواد کشاورزان و دامداران نشان می دهد که بیش از ۸۵ درصد از کشاورزان تحصیلات ابتدایی، ۵ درصد تحصیلات متوسطه، ۳ درصد دیپلم و ۳ درصد فرزند تحصیلکرده رشته کشاورزی دارند و ۴ درصد نیز فوق دیپلم به بالا هستند. جامعه آماری کشاورزان تحصیلکرده نیز نشان می دهد که از مجموع ۴ درصد کشاورزان تحصیلکرده (فوق دیپلم به بالا)، فقط ۲ درصد لیسانس و بالاتر هستند و از ۲ درصد کارشناسان شاغل در حوزه تولید محصولات کشاورزی، فقط یک درصد تحصیلات عالیه کشاورزی، دامپروری و دامپزشکی دارند. در واقع کشاورزان پیشرو تنها یک درصد جامعه آماری کشاورزان به‌شمار می روند. اسماعیل نیا، عضو کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی درباره تأثیر سطح سواد کشاورزان بر تولید محصولات کشاورزی می گوید: واقعیت این است که بیش از ۹۸ درصد از کشاورزان خرده پا هستند، ۹۵ درصد کشاورزان نیز تحصیلات ابتدایی یا کمتر دارند. این موضوع نیز تأثیر مستقیمی بر میزان تولید دارد، زیرا کشاورزان خرده پا به ارتباط با مراکز دانشگاهی و استخدام کارشناسان و بکارگیری کاردanan کشاورزی تمایلی ندارند، لذا میزان تولید این کشاورزان همان میزان تولید ۲۰ سال و ۳۰ سال گذشته است.

تولید ۲۲ گونه خرما به روش کشت بافت

عوامل طبیعی در شرایطی عرصه را بر تولیدکنندگان محصولات مزیت‌دار کشاورزی هر روز تنگ و تنگ‌تر می‌کند که به گفته رئیس سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، کاشت نهال تا برداشت خرما ۸ سال زمان لازم دارد. همه مشکلات محصولات مزیت‌دار تنها به عواملی طبیعی محدود نمی‌شود و نبود بازار فروش متوسط، سطح زمین‌های کشاورزی را در ایران نزولی کرده است؛ حال آن‌که زند معتقد است که باید زیان ناشی از عوامل طبیعی را با عوامل انسانی جبران کنیم، چرا که اگر قرار است سطح زیر کشت و آب کم شود، باید با سرمایه‌گذاری و تکنولوژی روز در این حوزه به اهداف توسعه پایدار که ۱۰ بخش آن به کشاورزی، آب و محیط زیست مربوط می‌شود، برسیم. او ادامه داد: بخش زیادی از نخلستان‌ها در زمان جنگ تحمیلی آسیب دیده است. روش کشت بافت خرما برای سرعت‌دهی افزایش سطح نخیلات در دستور کار قرار گرفته است. زند نظام تحقیقات ایران را صدساله عنوان کرد و گفت: اما در نظام دانش و اطلاعات باید بسیار کار کنیم، چرا که نوآوری در خدمت کشاورزی قرار نمی‌گیرد و ما در کشور مشکل تحقیق دانش نداریم، بلکه مشکل، نظام نوآوری است. او پیر و مسن بودن نخلستان‌ها و لزوم بازسازی آنها، اختلاط ارقام خرما، آسیب دیدن نخیلات در زمان جنگ، بحران کم‌آبی، تغییر اقلیم و آفات نوظهور را از جمله چالش‌های خرما میدانند که باید فکری به حال آنها کرد. به گفته زند، قرار است تا در افق ۱۴۰۴ سطح زیرکشت خرما به ۲۲ هزار و ۸۶۵ هکتار برسد که اصلاح نخلستان‌های درجه ۲ و جایگزینی نخلستان‌های درجه ۳ در دستور کار قرار دارد و برای این مهم باید ۱۲ میلیون اصله نهال خرما یا پاجوش داشته باشیم. زند تصریح کرد: با توجه به محدودیت‌های ژنتیکی، اعتباری و روش‌های مختلف، روش کشت بافت خرما را پیشنهاد کرده‌ایم و تاکنون ۲۲ رقم خرما از این طریق تولید و پروتکل آن هم ایجاد شده است، اما چالش‌های مهمی در این روش وجود دارد.

ad_211

Source link